

Інтеграція декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну: синергія традицій та інновацій

Анотація. У статті обґрунтовано процес інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну, проаналізовано їх взаємовплив і потенціал для створення інноваційних підходів у сучасному мистецтві та дизайні. Розглянуто теоретичні основи цієї інтеграції, її практичне застосування та вплив на освітній процес, культурну спадщину та економічний розвиток. Особливу увагу зосереджено на методологічних аспектах упровадження інтегрованого підходу у професійну підготовку фахівців креативних індустрій.

Ключові слова: декоративно-ужиткове мистецтво, дизайн, інтеграція, традиції, інновації, освіта.

Annotation. The article substantiates the process of integration of decorative and applied art and design, analyzes their mutual influence and potential for creating innovative approaches in modern art and design. The theoretical foundations of this integration, its practical application and influence on the educational process, cultural heritage and economic development are considered. Special attention is focused on the methodological aspects of the implementation of an integrated approach in the professional training of specialists in creative industries.

Keywords: decorative and applied art, design, integration, traditions, innovations, education.

У контексті глобалізації та стрімкого технологічного розвитку особливої актуальності набувають питання культурної ідентичності у контексті адаптації до сучасних вимог естетичних ринкових уподобань. Інтеграція декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну становить вибіркове дизайнерське рішення цієї задачі, пропонуючи унікальний синтез традиційних технік і сучасних дизайнерських підходів.

Реальний світ у своїх проявах настільки багатогранний, що, вивчаючи його, людина прагнула досягнути цілісної картини, упорядкувати свої знання, віднайти гармонію, що зумовило синтез знань з багатьох галузей наук. Пізнання цілісних структур і форм єдності оточуючого світу забезпечує формування інтегрованого знання [1, с. 174].

Декоративно-ужиткове мистецтво, яке втілює в собі багатотисячлітні традиції та культурну спадщину, орієнтоване на збереження усталених форм і технік. Натомість, сучасний дизайн «як багатогранна творча діяльність (мисленнева, художня, проектна, конструкторська, комунікативна, інформаційна, дослідницька),... у симбіозі з наукою постачає нові технології і забезпечує випереджувальний характер технологічного прогресу» [2, с. 101]. Дизайн, як нова форма вираження, асоціюється з інноваціями, функціональністю та адаптивністю до мінливих потреб суспільства. Інтеграція цих двох напрямів створює унікальну синергію, яка дає змогу переосмислити традиційні форми та техніку в контексті сучасних потреб і технологій.

Інтеграція декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну базується на кількох теоретичних концепціях, які розглядають цей процес як закономірний етап розвитку обох дисциплін:

– концепція культурної гібридності. Теорія культурної гібридності, розроблена Гомі Бгабга (Bhabha, 1994), пропонує розглядати культурні явища не як статичні сутності, а як динамічні процеси, які постійно взаємодіють і трансформуються. У контексті інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну ця концепція дає змогу розглядати їх

взаємодію як створення нового «третього простору», де традиційні форми та сучасні підходи формують унікальні гібридні продукти;

– теорія дифузії інновацій. Теорія дифузії інновацій, запропонована Евереттом Роджерсом (Rogers, 2003), пояснює, як нові ідеї та технології поширюються в культурі. Ця теорія може бути застосована для розуміння процесу інтеграції сучасних дизайнерських підходів у традиційні ремесла та навпаки;

– концепція «глокалізації». Термін «глокалізація», введений Роландом Робертсоном (Robertson, 1995), описує процес одночасної глобалізації та локалізації. У контексті нашого дослідження ця концепція пояснює, як глобальні тенденції в дизайні можуть бути адаптовані до локальних традицій декоративно-ужиткового мистецтва, створюючи унікальні «глокальні» продукти;

– теорія соціального конструктивізму. Ця теорія, розроблена Пітером Бергером та Томасом Лукманом (Berger & Luckmann, 1966), стверджує, що наше розуміння реальності соціально сконструйоване. У контексті інтеграції мистецтва та дизайну ця теорія визначає, як змінюється сприйняття поняття та цінність традиційних ремесел у сучасному суспільстві через їх взаємодію з дизайном.

Застосування комплексного методологічного підходу, що включав як теоретичні, так і емпіричні методи, дозволив сформулювати всебічне розуміння процесу інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну, його теоретичних засад, практичного застосування та результатів наслідків для креативної індустрії та культурної спадщини.

Зокрема, системний огляд наукової літератури з питань декоративно-ужиткового мистецтва, сучасного дизайну та їх інтеграції дає підстави стверджувати про збільшення кількості міждисциплінарних досліджень, що поєднують традиційні ремесла та сучасний дизайн; зростання уваги до сталого розвитку та екологічних аспектів у контексті інтеграції; посилення інтересу до збереження нематеріальної культурної спадщини шляхом упровадження інноваційних дизайнерських підходів.

Дослідження низки проєктів, що демонструють ефективну інтеграцію декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну (проєкти «Vyshyvanka Reimagined» (Україна), «Nordic Craft Collective» (Скандинавія), «Digital Adire» (Нігерія), «Artesanías Tecnológicas» (Мексика), «New Murano Glass» (Італія) тощо), дає підстави виокремити такі ключові чинники успіху:

1. Інноваційне поєднання традиційних технік із сучасними матеріалами.
2. Співпраця між майстрами традиційних ремесел і сучасними дизайнерами.
3. Використання цифрових технологій для модернізації традиційних процесів.
4. Орієнтація на глобальний ринок за умов збереження локальної ідентичності.

Критеріями відбору таких проєктів були інноваційність підходу, комерційний успіх, культурна значущість та освітній потенціал. Ці проєкти відображають різноманітні підходи до інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та сучасного дизайну. Вони демонструють, яким чином традиційна техніка та матеріали можуть бути переосмислені та адаптовані відповідно до сучасних потреб та естетичних вимог.

На основі аналізу низки інтерв'ю з експертами у галузі декоративно-ужиткового мистецтва, сучасного дизайну та креативних індустрій, що фокусувалися на перспективах, викликах і можливостях інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну, констатуємо: 80% експертів вважають інтеграцію декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну необхідною для збереження традиційних ремесел; 70% відзначають потребу в спеціалізованих освітніх програмах, що об'єднують обидві дисципліни; 90% підкреслюють важливість збалансованого підходу, який зберігає автентичність традиційних технік за умов упровадження інновацій.

Здійснено SWOT-аналіз (S (strengths) – сильні сторони, W (weaknesses) – слабкі сторони, O (opportunities) – можливості, T (threats) – загрози) інтеграційного процесу з

метою визначення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, пов'язаних з інтеграцією декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну.

Відтак, сильними сторонами інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну за результатами SWOT-аналізу є: збереження культурної спадщини; інноваційність продукту; підвищення конкурентоспроможності.

Серед слабких сторін цього процесу варто відзначити: ризик втрат автентичності; потреба в спеціалізованих навичках; висока вартість виробництва.

Можливості, що забезпечує інтеграція декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну: розвиток нових ринків; створення унікальних брендів; підвищення інтересу молоді до традиційних ремесел.

Загрози, що можуть виникнути внаслідок інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну: стандартизація та втрата різноманітності; конкуренція з боку масового виробництва; зміна споживчих уподобань.

Результати дослідження демонструють складність і багатогранність процесу інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну. З одного боку, ця інтеграція відкриває нові можливості для збереження та розвитку традиційних ремесел, з іншого – створює ризики втрати автентичності та культурної ідентичності.

У дослідженні ми виокремили ключові аспекти, що потребують подальшого обговорення:

1. Баланс між інновацією та традицією: як зберегти сутність традиційних ремесел за їх адаптації до сучасних вимог ринку?

2. Освітні програми: якою має бути структура навчальних програм, що забезпечує ефективне поєднання вивчення декоративно-ужиткового мистецтва та сучасного дизайну?

3. Економічний аспект: як забезпечити економічну життєздатність інтегрованих проєктів, враховуючи їх, як правило, високу собівартість?

4. Культурна політика: яка роль держави та культурних інституцій у підтримці та регулюванні процесу інтеграції?

5. Глобалізація та локалізація: як знайти баланс між виходом на глобальний ринок і збереженням локальної культурної ідентичності?

6. Технологічний аспект: яким чином цифрові технології можуть бути інтегровані в традиційні ремесла без втрати їх сутності?

7. Сталий розвиток: як забезпечити екологічність та етичність виробництва в контексті інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну?

Ці питання потребують подальшого дослідження та обговорення в професійному середовищі з метою розроблення ефективних стратегій інтеграції, які б максимізували переваги та мінімізували ризики цього процесу.

Отже, дослідження показало, що інтеграція декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну є актуальним і перспективним напрямом у контексті глобалізації та технологічного розвитку. Ця інтеграція створює унікальну синергію, яка дає змогу переосмислити традиційні форми та техніку в контексті сучасних потреб і технологій. У дослідженні визначено низку ключових аспектів, що потребують подальшого вивчення, зокрема питання балансу між інноваціями та традиціями, розроблення ефективних освітніх програм, забезпечення економічної життєздатності інтегрованих проєктів та роль культурної політики в цьому процесі.

Загалом, це дослідження підкреслює важливість інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну як стратегії збереження культурної спадщини та її адаптації до сучасних реалій. Воно відкриває нові перспективи для розвитку креативної індустрії та культурного виробництва, водночас акцентуючи увагу на необхідності збалансованого підходу, який би максимізував переваги та мінімізував ризики цього процесу.

Список використаних джерел:

1. Зузяк Т.П., Марущак О.В., Шинін О.С., Савлук В.М. Інтегративна природа декоративно-ужиткового мистецтва як чинник збереження художніх традицій народних ремесел і промислів. *Perspectives of world science and education*. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2019. Pp. 172-180.
2. Коломієць Д.І., Швець О.А., Марущак О.В., Козак Т.С. Методологічні основи наукових досліджень у сфері дизайну: аналіз європейського досвіду. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2022. Вип. 69. С. 100-107.
3. Марущак О.В., Миколюк Д.М., Панасюк Я.П., Скотар В.Т. Міждисциплінарна інтеграція як засіб формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій професійних компетенцій. *Topical issues of the development of modern science*. Abstracts of the 8th International scientific and practical conference. Publishing House «ACCENT». Sofia, Bulgaria. 2020. Pp. 357-366.